

Članska politika ICOM-a prema dokumentu ICOM-a, 83/EX. 18. rev. od siječnja 1983.

Tomislav Šola

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Međunarodni savjet za muzeje, ICOM, osnovan je 1947. godine kao nevladina organizacija pridružena UNESCO-u. Svojim statusom ICOM je osigurao relativnu nezavisnost od UNESCO-a i načina organiziranja kojim bi stručni motivi njegovog postojanja bili možda potisnuti. Oko 8000 članova ICOM-a u svijetu čini i stručni i financijski osnov njegovog postojanja. Stoga je članska politika izuzetno važan i osjetljiv dio funkcioniranja te organizacije koja širi duh internacionalizma muzejske struke u svijetu. Dokument ICOM-a koji se bavi definiranjem te politike donosi broj pravila koja u cjelosti navodimo:

1. Fiskalna godina traje od 1. 1. do 31. 12.
2. Članovima se dozvoljava plaćanje članarine do 1. 5. u godini.
3. Nacionalni komitet je dužan proslijediti članarine do 31. 5. u godini.
4. Nacionalni komitet je dužan poslati ažuriranu listu članova u sekretarijat ICOM-a jedan mjesec prije godišnjeg sastanka Savjetodavnog komiteta.
5. Članarina se u punom iznosu koji je odlučio Izvršni komitet plaća sekretarijatu ICOM-a.
6. Osim u slučaju posebnog odobrenja, Nacionalni komitet smije povećati iznos članarine individualnih članova najviše za 10%, a povećanje može zadržati (za pokriće administrativnih troškova i usluga članovima na nacionalnoj razini). Institucionalnim članovima povišenje članarina može iznositi do 20%, ali se, po skali, dio mora odvajati za ICOM.
7. Član gubi članski status u ICOM-u: — ostavkom na članstvo o čemu Nacionalni komitet mora odmah izvijestiti ICOM; — neplaćanjem u periodu od dviju uzastopnih godina.
8. Članovi koji ne plaćaju članarinu gube u drugoj godini neplaćanja pra-

vo na usluge ICOM-a, kao što je to Statutom predviđeno. To podrazumijeva:

— uskraćenje članske markice za drugu godinu, sve dok ne podmiri iznos članarine za tu godinu i godinu koja je prethodila;

— uskraćenje publikacije »Museum« i »Museum news«.

9. Članovi moraju plaćati članarinu svake godine. Ako član propusti platiti za jednu godinu, plaćanje za slijedeću godinu neće biti prihvaćeno dok se ne podmiri postojeći dug ili dok Izvršni savjet ne odluči drukčije.

10. Nacionalni komiteti bi trebali preispitati godišnje svoje članarine kako bi istražili mogućnosti što ih u ubiranjima članarina pruža fluktuirajući odnos lokalne valute prema američkom dolaru.

11. Kad je Sekretarijatu izvršena uplata u zastarjelom ili nepotpunom iznosu neće se izdati markice za slijedeću godinu (ili za tu godinu, ako je riječ o novim članovima).

Ostale usluge bit će nastavljene do 31. 5. druge godine i neće se prekidati ako je dugovana suma uplaćena do tog datuma. Ako potraživanja nisu plaćena do 31. 5, svi takvi članovi bit će stavljani na »nevažeću listu«, a problem prosljeđen Izvršnom savjetu.

12. Ako je greška nastupila propustom Nacionalnog komiteta da skupi ispravne iznose, Izvršni savjet pridržava pravo da naplati kamate (koje ne prelaze prosječni iznos u Parizu) na nenaplaćene iznose do 1. 6. druge godine.

13. Od Nacionalnih komiteta se zahtijeva da imaju najmanje pet individualnih članova.

14. Kad Nacionalni komiteti ne uspijevaju proslijediti bitan dio članarina Sekretarijatu unutar dotične fiskalne godine i ako gornje sankcije trebaju biti primijenjene, Sekretarijat će izravno obavijestiti članove o akcijama koje treba poduzeti.

15. Od Sekretarijata se traži da upozori Izvršni savjet o svakom nacionalnom komitetu koji se ne pridržava navedenih uredbi.

16. Od nacionalnog komiteta se traži da kontaktiraju Sekretarijat u vezi svakog administrativnog problema koji mogu imati. Izvršni savjet će razmatrati pitanja članske politike koje postave nacionalni komiteti.

Sadašnji iznosi članarina su: za individualne članove 20 američkih dolara, a za institucionalne 175 američkih dolara. S obzirom na odnos naše nacionalne valute prema dolaru, ovi iznosi su drastičan limitirajući faktor članske politike. Stoga je moguće očekivati i srazmjern pad broja članova Jugoslavenskog nacionalnog komiteta. Kuponi UNESCO-a koji omogućavaju plaćanje članarina u nacionalnoj valuti, o čemu je JNK-u pristigla obavijest, ne rješavaju problem nego ga, eventualno, nešto olakšavaju. Nominalni iznos članarina koje treba plaćati prema tečaju UNESCO-a i dalje će biti prevelik financijski teret i za pojedince i za institucije. Prigovori koje je uložio JNK ICOM-a na 41. sjednici Savjetodavnog komiteta (kako se nalaze izneseni u izvještaju o radu koji je na istoj sjednici u julu 1984. podnesen) naišli su na odobravanje i podršku članova komiteta, ali su izostali iz popisa zaključaka koji obavezuju. Time ICOM dokazuje svoju administrativnu krutost. Treba se nadati da će netom završeni dokument kritičke analize rada ICOM-a donijeti potrebne inovacije u funkcioniranju međunarodne muzejske organizacije.

Konceptualna i terminološka potpunost »Dictionarium-a Museologicum-a« Sastanak Terminološke radne grupe Komiteta za dokumentaciju ICOM-a u Veszprému, Mađarska

Branka Šulc

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Peti sastanak međunarodnog Redakcijskog odbora za »Dictionarium Museologicum (DM)« održan je tokom svibnja 1984. u Veszprému u organizaciji Nacionalnog centra za muzeje iz Budimpešte i ICOM-ovog Komiteta za dokumentaciju (CIDOC).

Osnovni cilj ovog sastanka bio je — kompletiranje i korigiranje postojećih

fundusa muzeoloških riječi i pojmova te usvajanje konačnog klasifikacijskog sistema za prezentaciju toga rječnika. Sastanku su prisustvovali predstavnici iz Evrope i Kanade za slijedeća jezična područja: engleski, francuski, španjolski, ruski, njemački, mađarski, češki, slovački, hrvatskosrpski, bugarski, portugalski, belgijski i rumunjski, kao i esperanto.

U toku je i dovršenje rječnika na švedskom, finskom, danskom i poljskom jeziku, a u početnoj fazi je izrada rječnika na grčkom i talijanskom jeziku. Prema sadašnjem programu Redakcijskog odbora, ovaj Muzeološki rječnik treba biti dovršen i tiskan do slijedeće Generalne konferencije ICOM-a, koja će se održati 1986. godine, a sadržavat će oko 2000 riječi u 19 jezičnih varijanti. Rječnik će u završnoj fazi biti definiran uz pomoć kompjutera u okviru Mađarske akademije nauka, čiju će izradu stručno pratiti grupa lingvista za pojedina jezična područja. U ovom rječniku bit će navedeni i sinonimi kao i brojne druge lingvističke odrednice uz prethodno verificiranje cjelokupnog projekta od strane Međunarodne organizacije za standarde (ISO).

Kako je primarna funkcija ovog rječnika da predloži jedinstveni muzeološki jezik, valjalo bi očekivati da njegova primjena promovira razumijevanje i komunikaciju putem identificiranja područja u muzeologiji od zajedničkog interesa na međunarodnom nivou, prezentacijom putem riječi i gustom mrežom semantičkog područja ali ne i da taj rječnik rasvijetli problem razvoja muzeologije.

DM prvenstveno mora odražavati različite kulturne interese, različite sadržaje i nivoe razvoja muzeologije, te muzeološke aktivnosti pojedinih zemalja.

Osnovna razina problema nedostataka u izradi DM-a, o kojima se i najviše diskutiralo, svodi se na slijedeće:

— da li DM sadrži sve pojmove potrebne za odgovarajuću prezentaciju pojedinih područja;

— da li su uključeni svi sinonimi;

— da li je DM jednak prirodnom jeziku ili je odabir i fiksiranje specifičnih značenja u pojedinim područjima muzeologije;

— da li je sredstvo za pretraživanje, indeksiranje, istraživanje ili dio govornog jezika;

— problem klasifikacije, odnosno klasifikacijskog sistema za muzeologiju, koji na međunarodnoj razini još nije usvojen jer muzeologiju još uvijek karakterizira nekoliko posve proturječnih definicija.

Pitanje klasifikacije nije jednostavno jer odgovor zavisi i od dosadašnjeg rada na postavljanju rječnika, njegove organizacije i strukture, o organizaciji informacijskog sistema za muzeologiju na međunarodnom, regionalnom i nacionalnom nivou gdje taj i takav rječnik treba biti i primijenjen.

Prijedlog za klasifikacijski sistem 5. izdanja DM-a, tiskan u 100 primjeraka, pripremili su **Z. Z. Stransky i O. Bruža** za ovaj sastanak u suradnji slijedećih institucija: Katedra archeologie a muzeologie UJEP, Brno; Ústředni muzeologický kabinet při Národním muzeu, Prag; Ústředná správa múzeí a galérií, Bratislava i Regionální muzeum, Mikulov. Izdavač ovog priručnika je Moravské muzeum, muzeologické oddělení iz Brna. Jezični suradnik je P. Fuchsová a konzultanti: V. Hank i P. Šuler. Ovaj studijski pripremljen prijedlog ukazao je i na neke nedostatke u dosadašnjem struktuiranju rječnika, na metodološke propuste u samom procesu pripreme za izradu DM-a a budući da se zasniva na analizi 4. izdanja DM-a, koristeći njemački jezik kao najrazvijeniji za područje muzeologije, izdvojene su sve riječi na bušene kartice i eksperimentalno je izvršena klasifikacija po tematskim grupama, koja je potom analizirana prema tematskom, muzeološkom i logičkom smislu. Takova je analiza pokazala da pojmovi odnosno riječi DM-a ne pokrivaju ipak sva područja muzejske djelatnosti. Organizirano je novo pretraživanje pojmova s dopunom od oko 4000 novih riječi korištenih iz muzeološke literature i rječnika sličnog usmjerenja. U krajnjoj selekciji zadržano je ukupno 4000 pojmova s razvijanjem dodatne klasifikacije radi terminoloških razloga.

Prijedlog klasifikacijskog sistema čija je izrada inicirana na 3. sastanku Redakcijskog odbora DM-a morao bi riješiti slijedeće probleme:

— konačno usvajanje naslova rječnika budući da je on po mišljenju autora muzejski terminološki višejezični rječnik a ne muzeološki rječnik koji sadrži samo muzeološku, tematsku, terminologiju.

Taj rječnik ipak teži prezentiranju potpunije prezentacije pojmova koji se koriste u ukupnom muzejskom djelovanju;

— u finalnoj verziji rječnika mora biti riješen problem sinonima i homonima, bez obzira na neizbježna neujednačenja rješenja konceptualne osnove muzeologije u pojedinim zemljama;

— ujednačavanje pojmova s vodećim njemačkim jezikom primjenom unifikacije kojom se ipak do određene

granice može dopuniti svaki pojam. Osnovna podjela ovoga prijedloga klasifikacije odnosi se na slijedeća područja: znanstveno kulturni kontekst; muzejsko poslovanje (muzejka teorija i praksa); muzejska dokumentacija; muzejska komunikacija i institucionalni oblici.

Valja napomenuti da je u ČSSR-u osnovan Leksikografski muzejski odbor koji će se sistematski baviti pitanjem muzejskog rječnika za područje Čehoslovačke, što je dakako dobra inicijativa i za ostala jezična područja. Zasebna radna grupa studijski je razmatrala Prijedlog klasifikacijskog sistema za DM-a i principom koordinacije sadašnjeg i predloženog sistema predložila Redakcijskom odboru nešto suženu verziju konačnog pristupa rješenju ovoga bitnog dijela rječnika usvajanjem klasifikacijskih kriterija nužnih za daljnju evaluaciju DM-a. Dakako da takav pristup vodi i osnovnim problemima — jezičnom i onom organizacijskog karaktera (izdavanje, organizacija riječi, izbor između alternativnih oblika strukture riječi, politika relativnog statusa različitih jezika i dr.). Nacionalni i međunarodni standardi sugeriraju ipak postupak za rješavanje navedenih problema. Sadrže kriterije za lingvističku formaciju pojmova, skraćivanja, izbor sinonima ili homonima, transkripcija, prijevod i sl. Praktična primjena DM-a upućuje da izmjene u klasifikaciji mogu ići i dublje u strukturu rječnika, ako su utvrđeni orijentacijski kriteriji za determiniranje određenosti i relativne potpunosti DM-a i u odnosu na stupanj konceptualne i terminološke potpunosti.

Kriteriji za razvijanje rječnika dijelom su zasnovani u samoj teoriji informacijskih sistema, iako je moguće suglasiti se da postojeće, dosadašnje metode i tehnike ipak dosežu zadovoljavajući nivo konceptualne potpunosti.

Treba još istaknuti da je Redakcijski odbor podržao prijedlog Jugoslavenskog nacionalnog komiteta ICOM-a i MDC-a da se u Jugoslaviji, na osnovi postojećeg Muzeološkog rječnika, izradi i tiska nacionalni rječnik u kojem će u prvoj fazi biti zastupljeni hrvatsko-srpski, makedonski, slovenski i srpsko-hrvatski jezik, te da se priprema ovog rječnika vrši koordinirano sa svim daljim dopunama DM-a.

Organizacija sastanka u Veszprému dosegla je ponovo vrlo profesionalan nivo zahvaljujući dobro pripremljenim temama, prethodno poslanim materijalima za diskusiju, a obogaćen je obilaskom nekoliko muzeja industrijske arheologije u okolici.